

samega začetka podpira Sklad za naravo Slovenije, dodatno podporo pa so ponudili tudi pri Regionalnemu centru za okolje za osrednjo in vzhodno Evropo ter pri Ministrstvu za okolje in prostor.

Čemu modelni projekt?

- V Sloveniji nimamo trenutno učinkovito zavarovanega niti enega večjega mokrišča (jezera, močvirja ipd.). Vzrok leži v pomanjkanju naravovarstvenega koncepta oziroma nezmožnosti njegovega uresničevanja. Vsi poskusi ohranjanja takih življenjskih prostorov so se končali pri sprejetju ustreznega zakonskega akta. Ta pa brez nadzora, sankcioniranja kršiteljev, kompetentnega upravljalca in organiziranega monitoringa stanja v zavarovanem območju izgubi svoj smisel. Projekt varstva Škocjanskega zatoka je prvi, ki vključuje t.i. menedžment plan, načrt ureditve po načelih varstva vrst (in ne estetskih, ekonomskih ali kakršnihkoli drugih), upravljanje rezervata, usmerjanje obiskovalcev in celovit biološki monitoring.
- Med prve in osnovne korake je sodila široko zastavljena akcija pridobivanja javnega mnenja in osveščanja prebivalstva. Prav pri upoštevanju interesov domačinov so se slovenska naravovarstvena prizadevanja vse prevečkrat zataknila (npr. v Triglavskem narodnem parku). narave ni moč varovati proti volji ljudi, ki z njo, v njej in od nje živijo, temveč vedno le v soglasju z njimi.
- Izhodišče za zavarovanje Škocjanskega zatoka in vzpostavitev sonaravnega stanja je karseda neugodno. Visoka stopnja degradacije naravnega okolja zahteva dobro izdelan renaturacijski načrt ter tehtno argumentiranje v prid zakonskemu varovanju. Zelo nenaklonjeno je tudi ozračje v lokalnem zakonodajnem organu. Težave povzročajo nekatere napake iz preteklosti ("tiha soglasja" naravovarstvene službe k uničevalnim posegom, sprijaznjenje z minimalističnimi rešitvami, ki sta jih ponujali Luka in Občina Koper s svojo politiko gotovih dejstev), ki se odražajo v nesprejemljivih, toda legalno sprejetih planskih dokumentih. Tako je in bo prišlo do mnogih poučnih konfrontacij in rešitev dragocenih izkušenj za reševanje novih naravovarstvenih problemov.
- Projekt vodijo člani nevladne organizacije, katerih delo je prostovoljno in neplačano. Že v kratkem času je prišlo do zglednega sodelovanja z zavodi za varstvo naravne in kulturne dediščine in pristojnim Ministrstvom za kulturo ter drugimi nevladnimi organizacijami. S tem so odprte nove poti uresničevanju naravovarstvenih pobud in zlasti možnosti financiranja.
- Prvič je tudi jasno zastavljeno vprašanje strokovno usposobljenega in kompetentnega upravitelja zavarovanega območja ter lastniških razmer. V sedanji naravovarstveni praksi je mnogokrat prav neustrezno

upravljanje območja predstavljalo omejitve za uspešno varstvo. Tako so upravitelji nekaterih zavarovanih mokrišč (Droga v Sečoveljskih solinah, Lovska družina Igu v Dragi pri Igu, ribiške družine in ribogojna podjetja na štajerskih ribnikih) naravovarstvene cilje podrejali svojim ekonomskim interesom in tako neposredno zakrivali slabšanje izhodiščnega stanja.

Nazadnje bo dokončna usoda Škocjanskega zatoka najverjetneje vprašanje političnih odločitev in kompromisov. Neglede na izid teh dogovorov lahko že pred njegovim zaključkom govorimo o "modelnem naravovarstvenem projektu" za slovenski prostor. Izkušnje, pridobljene z novimi oblikami delovanja in sodelovanja ter vodenja kompleksnega projekta, kjer zakonsko zavarovanje pomeni šele eno začetnih faz, bodo dobrodošle prostovoljnim in profesionalnim delavcem na področju, ki v Sloveniji že predolgo kliče po iniciativi, višji strokovnosti, boljši usklajenosti in sistemskih rešitvah.

Slavko Polak

SREČANJE SLOVENSКИH NEVLADNIH ORGANIZACIJ

V prostorih Morske biološke postaje v Piranu je 11. 11. 1994 potekalo prvo srečanje predstavnikov slovenskih nevladnih organizacij (NVO). Skrb za varstvo okolja, biološke raznovrstnosti, ohranjanje identitete fizičnega prostora ter oblikovanje institucionalnih struktur trajnostnega razvoja je združila trideset nevladnih organizacij. Zaradi različnega delovanja in metod ter tudi števila članov vidijo nevladne organizacije v povezovanju in usklajenem delovanju nujnost, s katero si zagotavljajo protiutež političnim in institucionalnim tokovom. Le ti so včasih podvrženi ekonomskim, političnim in tudi osebnim interesom.

Že delavnica, ki je v Vrsnem potekala pod naslovom "Udeležba javnosti v varstvu okolja" je pokazala potrebo po pogostejšem in bolj usklajenem sodelovanju. Številne konstruktivne pobude, ki so bile dane v Vrsnem, so na srečanju v Piranu dobile nove smernice.

Soglašali smo, da obstaja velika želja vseh po nadaljnjem srečevanju in koordiniranem sodelovanju, kar utegne posameznim organizacijam povečati možnost za uspeh njihovih aktivnosti. Pogledi na pravno formalno skupno organiziranost slovenskih NVO so bili deljeni, vendar je prevladovalo mnenje, da za formiranje nove skupne krovne organizacije ni potrebe niti želje. Institucionalizacija utegne zavirati fleksibilnost poteka posameznih projektov, utegne pa se tudi zaplesti pri kadrovske zasedbi. Obstajal je tudi "strah", da bi posamezne organizacije izgubile svojo identiteto. Na srečanju prisotne NVO so po svojem delovanju in tudi prepričanjih tako heterogene, da skupna krovna organizacija tudi ni mo-

goča. Čutili smo še vedno medsebojno nezadostno poznavanje in nezaupanje, ki ju je potrebno prerasti.

Za povezovanje je bolj sprejemljivo mrežno organiziranje med seboj in navzven, namenjeno sodelovanju, informiranju, solidarni podpori ter pravni pomoči. Namen neformalne povezanosti NVO-jev naj bo predvsem v organizacijsko koordinirani pomoči in v skupni informacijski infrastrukturi. Sodelovanje mora biti usmerjeno v povečanje učinkovitosti našega delovanja, saj bomo le ob uspehih lahko videli v njem smisel.

- Mrežno povezovanje med seboj in navzven se kaže v boljšem poznavanju organizacij med seboj, poteku projektov in v ažurnem informiranju (bilteni, publikacije, baze podatkov, elektronske mreže...). Gorazd Barbič (LABECO) je predstavil in ponudil lastno programsko opremo, ki bi lahko služila namenu hitre informiranosti.

- Solidarna pomoč pri promociji posameznih in skupnih projektov, akcij ter ostalih dejavnosti je osnovna gonilna sila povezovanja, ki utegne prevesiti jeziček na tehtnici v kritičnih trenutkih promocije in izpeljave projektov. Organizacije naj bi se po svojih močeh dogovorile za skupen nastop prek medijev in pritisk na vladne institucije. Podan je bil tudi predlog za skupen pritisk na vladne institucije, da se okoljevarstvo vključi v vzgojno-izobraževalne procese.

- Organiziranje pravne pomoči je pogosto odločujoče pri konfrontaciji z institucionalnimi organizacijami in državo. Možnosti sodelovanja so odprte.

Dogovorili smo se, da bomo sodelovanje gradili po načelu prostovoljnega združevanja, solidarnosti, upoštevati pa moramo tudi načelo pravice do različnih mnenj in razhajanj med organizacijami. Načelu strpnosti mora biti podrejeno tudi načelo konsenza pri odločanju in sprejemanju smernic bodočega sodelovanja.

Predstavnica REC-a (Regionalni center za okolje za srednjo in vzhodno Evropo, ki finančno podpira številne naše projekte in je tudi kril stroške srečanja v Piranu) Milena Marega je napovedala nove pogoje pri dodelovanju finančne pomoči in ponudila pomoč pri pospeševanju pretoka informacij, oblikovanju strategij za komunikacijo z javnostjo, vladnimi institucijami in pomoč pri institucionalni organizaciji NVO-jev.

Organizacija srečanja v Piranu je bila zaupana Borutu Mozetiču (Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije - DOPPS), koordinatorju projekta Ohranitev in renaturacija Škocjanskega zatoka. Na konkretnem primeru tega projekta naj bi udeleženci srečanja pretehtali možnosti usklajenega delovanja, vendar smo se konkretizaciji na srečanju izognili, dokler ne določimo formalnih skupnih ciljev povezovanja.

Zaključek srečanja je bil popestren z dvema naravovarstvenima predavanjema. Kajetan Kravos je predstavil naravni rezervat Isola della Cona ob izlivu Soče v Italiji, ki nam kaže oprijemljive rezultate renaturacije nekoč že izgubljenega naravnega habitata. Emocionalno zelo na-

bito predavanje Boruta Štumbergerja, Ohranitev in varovanje subpanonske Drave, pa nam je odkrilo novo dimenzijo naravovarstva z velikim poudarkom na ohranjanju kulturne krajine, grajene na stoletnih izkušnjah in ekstenzivnih načelih kmetovanja ter sožitja z naravo. Na ekskurziji naslednjega dne smo si ogledali naravni rezervat Isola della Cona in se pogovarjali s tamkajšnjimi predstavniki italijanskih NVO-jev.

Razšli smo se prepričani, da se kmalu spet srečamo!

OCENE IN POROČILA

POSEBNA ŠTEVILKA PROTEUSA OB JUBILEJU MBP

Proteus, Ljubljana, 1993/94, št.5-6.

Za tiste bralce, ki ne poznajo revije Proteus, naj najprej napišem, da je to najstarejša poljudnoznanstvena revija na Slovenskem, ki izhaja neprekinjeno in pod istim imenom od leta 1934. Izdajatelj je že vseskozi Prirodoslovno društvo Slovenije, kateremu je dalo pečat nekaj generacij slovenskih naravoslovcev, med njimi tudi naša največja imena v biološki, kemijski in fizikalni stroki.

Dvojna januarsko-februarska številka Proteusa je posvečena morju in Morski biološki postaji, zato je prav, da se je spomnimo tudi v reviji Annales. Treba pa je povedati, da to ni prva dvojna tematska številka, ki obravnava slovensko Istro. Pred tem so izšle že tematske številke o Sečoveljskih solinah, Dragonji in o Kraškem robu. To so tudi edine tematske številke Proteusa v zadnjih desetletjih in lahko rečemo, da imamo na tem koščku Zemlje izredno zanimivo floro, favno in geo, pa tudi velik avtorski potencial, ki se s temi področji ukvarja in o tem piše.

Še posebej pa to velja za zadnjo tematsko številko, ki je posvečena morju. Vsi avtorji razen ene izjeme so namreč iz slovenske Istre, kar priča o tem, da imamo na "Obali" tudi naravoslovni strokovni potencial. To razveljivo dejstvo pa je v veliki meri povezano s tem, da

